

Mai 2018

AGDER ARBEIDSMILJØ IKS

Selskapskontroll for kontrollutvalget i Arendal kommune,
Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune

Innhold

1. Innledning	4
2. Prosjektets formål, problemstillinger og metode	4
2.1 Bakgrunn og formål	4
2.2 Problemstillinger	5
2.3 Metodisk gjennomføring	5
3. Første problemstilling	7
3.1 Om Agder Arbeidsmiljø IKS	7
3.2 Formålet med selskapet	12
3.3 Daglig drift	13
3.4 Revisjonens vurderinger	18
4. Andre problemstilling	19
4.1 Eierstyring gjennom virkemidler	19
4.2 Rapportering	23
4.3 Revisjonens vurderinger	24
5. Avsluttende vurderinger og konklusjon	27
6. Litteratur	29
7. Vedlegg	30

Sammendrag

Selskapskontroll er regulert av kommunelovens § 77, og skal bestilles av kontrollutvalget etter bestemmelsene i forskrift om kontrollutvalg kapittel 6. Selskapskontrollen er utført som en utvidet selskapskontroll med elementer av forvaltningsrevisjon.

Hensikten med selskapskontrollen har vært å se på hvorvidt selskapets virksomhet er i samsvar med formålet, og hvorvidt kommunene sikrer en god eierstyring av selskapet. På bakgrunn av dette er følgende problemstillinger utledet:

- 1) *Driver Agder Arbeidsmiljø IKS i samsvar med formålet for virksomheten?*
- 2) *Sikrer Arendal kommune at eierstyring og ledelse i Agder Arbeidsmiljø IKS gjøres i samsvar med føringer og anbefalinger?*

Agder Arbeidsmiljø IKS er en interkommunalt bedriftshelsetjeneste som eies av Aust-Agder fylkeskommune (40 %), Arendal kommune (50 %) og Froland kommune (10 %). Selskapets formål er å yte fullverdige tjenester innenfor helse, miljø og sikkerhetsarbeid gjennom veiledning, oppfølging og tilrettelegging, samt sikre at eiernes plikter etter lov og avtaler innenfor HMS følges opp og gjennomføres.

Revisjonen har gjennomgått Agder Arbeidsmiljø IKS sin organisering, formålsbeskrivelser, daglig aktivitet og styringsorganer, og finner på bakgrunn av en overordnet vurdering at selskapet har en hensiktsmessig drift i samsvar med de formålsbeskrivelsene som foreligger. Revisjonens gjennomgang av selskapets tjenesteproduksjon viser også en høy aktivitet innenfor de respektive arbeidsområdene, med høyt deltakernivå på aktiviteter. Med utgangspunkt i årsregnskapet, fremstår Agder Arbeidsmiljø IKS sin økonomi som god, med et regnskapsmessig mindreforbruk på 822.718 kroner i 2016. Revisjonen registrerer videre at styret har behandlet både budsjett, regnskap, lønnsfastsettelse og årsrapport i henhold til både selskapsavtalen og lovkrav.

Valg av selskapsform fremstår for revisjonen som en god prosess med grundige vurderinger. Som et interkommunalt selskap kan kommunene som eiere beholde en del styring og kontroll med de oppgaver som skal løses, samtidig som Agder Arbeidsmiljø IKS får muligheten til en mer selvstendig drift og fleksible løsninger. Revisjonen anser selskapsformen som hensiktsmessig sett hen til selskapets formål og de aktiviteter og tjenester selskapet leverer.

Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune er som eiere i Agder Arbeidsmiljø IKS individuelt ansvarlige for å følge opp sine eierskap, og det er viktig at de aktivt anvender styringsverktøy for å sikre en god eierstyring og ivaretagelse av sine eierinteresser.

Eierstyringen ved den enkelte eier(fylkes)kommunen tolker revisjonen som todelt, da enkelte deler bør forbedres slik at kommunen/fylkeskommunen oppnår en bedre styring og kontroll. Oppfølgingen av Agder Arbeidsmiljø IKS gjennom eierskapsmeldinger og styringsdokumenter finner revisjonen noe mangelfull, da ingen av eier(fylkes)kommunene har

utarbeidet noen tydelige forventninger, oppfølgingsrutiner eller strategier om hva de ønsker med selskapet. Det bør etter revisjonens vurdering tydeliggjøres hvilke forventninger og strategier for eierstyring som foreligger mellom den enkelte eier og selskapet. Ved at representantskapet består av rådmenn fra alle tre eierkommunene, gis det for øvrig gode forutsetninger for en tettere oppfølging og forsterket styringslinje mellom den enkelte (fylkes)kommune og selskapet.

Det bemerkes av revisjonen at eierkommunene har en varierende praksis knyttet til rapportering, og mener det foreligger et forbedringspotensiale knyttet til eiernes oppfølging av sitt eierskap. Etter gjennomgang finner revisjonen *ingen* politiske behandlinger i Froland kommune knyttet til selskapet for de siste 3 årene. Arendal kommune har på sin side ingen behandlinger knyttet til selskapet i hverken bystyret eller formannskapet, men kommunens arbeidsmiljøutvalg har årlig behandlet selskapets årsrapport. Aust-Agder fylkeskommune har for øvrig behandlet både årsmelding og regnskap i tilsvarende periode, noe revisjonen anser som positivt.

Revisjonen finner videre samarbeidsmøtene mellom selskapet og eierkommunene som et positivt bidrag på kommunikasjon mellom aktørene. Kommunene bør likevel vurdere å etablere eiermøter, for å ivareta en god eierstyring og ivaretagelse av sine eierinteresser i selskapet.

På bakgrunn av de funn som fremgår av selskapskontrollen, har revisjonen følgende anbefalinger til Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune:

- Det anbefales at det tydeliggjøres hvilke forventninger og strategier for eierstyring som foreligger hos den enkelte eierkommune overfor Agder Arbeidsmiljø IKS
- Eier(fylkes)kommunene bør formalisere og strukturere rapporteringsrutiner mellom selskapet og den enkelte eier, for å tydeliggjøre den formelle dialogen mellom selskapet og bystyret som ansvarlig eierorgan

1. Innledning

Etter bestemmelsene i kommuneloven¹ § 77 og forskrift om kontrollutvalg² kapittel 6, er ansvaret for selskapskontroll lagt til kontrollutvalget.

Selskapskontrollens innhold defineres i forskrift om kontrollutvalg § 14, og kan gjennomføres på to forskjellige måter. Selskapskontroll består av en obligatorisk del som omfatter en eierskapskontroll og en valgfri del som omfatter forvaltningsrevisjon. Eierskapskontrollen innebærer en kontroll med forvaltningen av eierinteresser i de aktuelle selskapene, herunder om den som utøver eierinteressen gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. En selskapskontroll i form av forvaltningsrevisjon innebærer en systematisk vurdering av økonomi og måloppnåelse sett i forhold til kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Aust-Agder Revisjon IKS har fått i oppgave av kontrollutvalget å gjennomføre en utvidet selskapskontroll med elementer av forvaltningsrevisjon.

2. Prosjektets formål, problemstillinger og metode

2.1 Bakgrunn og formål

Kontrollutvalgene i Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune har gjennom vedtatt prosjektplan bestilt en utvidet selskapskontroll av det interkommunale selskapet Agder Arbeidsmiljø IKS. Aust-Agder Revisjon IKS vil gjennomføre en felles kontroll for de tre kontrollutvalgene, med enkelte deler spesifisert mot den enkelte kommune.

Agder Arbeidsmiljø IKS er en interkommunalt bedriftshelsetjeneste som eies av Aust-Agder fylkeskommune (40 %), Arendal kommune (50 %) og Froland kommune (10 %). Agder Arbeidsmiljø IKS er en tjeneste for ansatte, ledere og verneombud/tillitsvalgte i eierkommunene, hvor selskapets formål er å yte fullverdige tjenester innenfor helse, miljø og sikkerhetsarbeid gjennom veiledning, oppfølging og tilrettelegging, samt sikre at eiernes plikter etter lov og avtaler innenfor HMS følges opp og gjennomføres.

Selskapskontrollen skal påse om kommunenes og fylkeskommunens forvaltning av sine eierinteresser fungerer tilfredsstillende i henhold til kommunestyrets og fylkestingets vedtak og forutsetninger samt i henhold til aktuelt lovverk. Det vil bli en gjennomgang av måloppnåelse og økonomi sett i forhold til deltakernes forutsetninger for selskapet, herunder spørsmål knyttet til kommunenes/fylkeskommunens oppfølging og selskapets rapportering.

Selskapskontrollen skal videre vurdere hvorvidt den som utøver kommunens/fylkeskommunens eierinteresser, utøver myndigheten i henhold til det som er fastsatt i den aktuelle virksomhetsloven. Videre vil det være aktuelt å se på hvordan kommunens/fylkeskommunens interesser ivaretas i samsvar med politisk vedtak og forutsetninger

¹ LOV-1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) Heretter kompl.

² FOR-2004-06-15-905 Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

vedrørende forvaltningen av eierinteressene. I selskapskontrollen foretar revisjonen videre en vurdering av om hvorvidt eierstyringen i de tre eier(fylkes)kommunene er i samsvar med gjeldende regelverk og eiernes forventninger.

Selskapskontrollen ble vedtatt gjennomført i de tre kontrollutvalgene gjennom følgende behandlinger:

- Kontrollutvalget i Arendal kommune vedtok i møte 07.09.2016 (sak 34/16) «Plan for selskapskontroll»³. Arendal kontrollutvalg vedtok «Prosjektplan for selskapskontroll Agder Arbeidsmiljø IKS» 01.11.2017 (sak 54/17)
- Kontrollutvalget i Froland kommune vedtok i møte 19.09.2016 (sak 19/16) «Plan for selskapskontroll». Froland kontrollutvalg vedtok «Prosjektplan for selskapskontroll Agder Arbeidsmiljø IKS» 20.11.2017 (sak 20/17)
- Kontrollutvalget i Aust-Agder fylkeskommune vedtok i møte 26.10.2016 (43/16) «Plan for selskapskontroll». Aust-Agder kontrollutvalg vedtok «Prosjektplan for selskapskontroll Agder Arbeidsmiljø IKS» 15.11.2017 (sak 42/17)

2.2 Problemstillinger

I samsvar med veileder «Selskapskontroll fra A til Å»⁴ fra Norges kommunerevisorforbund (NKRF) har revisjonen valgt å utarbeide følgende problemstillinger:

- 1) *Driver Agder Arbeidsmiljø IKS i samsvar med formålet for virksomheten?*
- 2) *Sikrer Arendal kommune at eierstyring og ledelse i Agder Arbeidsmiljø IKS gjøres i samsvar med føringer og anbefalinger?*

Den første problemstillingen vil ta for seg driften av Agder Arbeidsmiljø IKS, herunder om virksomheten har en hensiktsmessig drift og om de tjenester som leveres er i slik som forutsatt. Problemstilling 2 vil se nærmere på kommunens eierstyring, herunder rutiner for kommunikasjon, rapportering og oppfølging.

2.3 Metodisk gjennomføring

Det metodiske arbeidet har i hovedsak bestått av en kvalitativ tilnærming gjennom dokumentanalyse, samtidig som revisjonen har hatt kontakt med daglig leder for utfyllende informasjon ved behov. Dokumentanalysen har bestått av en gjennomgang av kommunale styringsdokumenter, rutinebeskrivelser, politiske vedtak og eierskapsmeldinger. Agder Arbeidsmiljø IKS har i tillegg oversendt relevante styringsdokumenter og interne rutinebeskrivelser for selskapet, styreprotokoller, selskapsavtalen m.m. Daglig leder av

³ Planen baseres på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut ifra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll i kommunen

⁴ NKRF. Praktisk veileder. *Selskapskontroll – Fra A til Å*

selskapet har i tillegg fylt ut, sammen med styret, et egenerklæringsskjema med spørsmål fra revisjonen om eierstyringen i selskapet.

Prosjektet har blitt gjennomført av Aust-Agder Revisjon IKS ved forvaltningsrevisor Stine Norrøne Beck, med Kristian Fjellheim Bakke som ansvarlig forvaltningsrevisor.

3. Første problemstilling

1) Driver Agder Arbeidsmiljø IKS i samsvar med formålet for virksomheten?

3.1 Om Agder Arbeidsmiljø IKS

Agder Arbeidsmiljø IKS er et interkommunalt selskap som leverer helse-, miljø- og sikkerhetstjenester. Et interkommunalt selskap er et selvstendig rettssubjekt, med rettslig og økonomisk skille fra deltakerkommunene. Selskapet har sin egen formue, egne budsjetter, inntekter og utgifter, og skal selv svare for sine forpliktelser.

Selskapet ble etablert 20.06.2002 med Arendal kommune og Aust-Agder fylkeskommune som eiere med likestilt eierandel (hhv. 50 % hver). Froland kommune ble inkludert som medeier i 2005, etter følgende politiske vedtak:

- Arendal bystyre, sak 21/05
- Aust-Agder fylkesting, sak 65/04
- Froland kommunestyre, sak 17/05

Nøkkelopplysninger om selskapet⁵:

Navn:	Agder Arbeidsmiljø IKS
Organisasjons nr.:	984 959 206
Organisasjonsform:	Interkommunalt selskap
Stiftet:	20.06.2002
Forretningsadresse:	Bedriftsveien 4841 Arendal
Daglig leder:	Reidun Midtun
Eiere:	Arendal kommune (50 %) Aust-Agder fylkeskommune (40 %) Froland kommune (10 %)
Representantskap:	Rådmann i Arendal, Rådmann i Froland og fylkesrådmann i Aust-Agder
Revisor:	Aust-Agder revisjon IKS

I interkommunale selskap utgjør representantskapet selskapets øverste myndighet, og virksomheten reguleres for øvrig av bestemmelsene i Lov om interkommunale selskaper⁶. IKS-loven trådte i kraft 01.01.2000, og representerer en betydelig mer detaljregulering enn da det tidligere kun var interkommunalt samarbeid etter kommuneloven § 27⁷. I forarbeidene til

⁵ Brønnøysundregistrene. Nøkkelopplysninger fra Enhetsregisteret – Agder Arbeidsmiljø IKS

⁶ LOV-1999-01-29-6 Lov om interkommunale selskaper. Heretter omtalt IKS-loven.

⁷ LOV-1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) Heretter kompl.

kommuneloven fremgår det at interkommunale selskaper i hovedsak er en organisasjonsform rettet mot samarbeid av en mer «forretningsmessig karakter».⁸ Ved interkommunalt selskap er alle deltakere kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskaper, og den enkelte deltaker er ubegrenset ansvarlig for sin prosent- eller brøkdel av selskapets forpliktelser, jfr. IKS-loven §§ 1 og 3.

Ethvert interkommunalt selskap skal opprette en skriftlig selskapsavtale, hvor kommunestyret og fylkestinget ved den enkelte deltaker skal vedta selve avtalen, jfr. IKS-loven § 4. Den gjeldende selskapsavtalen til Agder Arbeidsmiljø IKS ble vedtatt samtidig som inkludering av Froland kommune som eier i 2005, dvs. i Arendal bystyre sak 21/05, Aust-Agder fylkesting sak 65/04 og Froland kommunestyre 17/05.

I lov om interkommunale selskaper §§ 6, 7, 8 og 9 omtales representantskapet og deres sammensetning, myndighet, møter og ansvar. Selskapsavtalen til Agder Arbeidsmiljø IKS beskriver representantskapets mandat, samsvarende med kriteriene i IKS-loven. I selskapsavtalen § 6 står det beskrevet at representantskapet utgjør selskapets øverste myndighet, og skal behandle årsbudsjett, økonomiplan og regnskap. I selskapsavtalens § 7 heter det at representantskapet skal ha ett medlem med personlig varamedlem fra hver av deltakerne, hvor det er rådmennene som skal utgjøre de respektive medlemmene. Saksbehandlingen i representantskapet skal for øvrig følge av IKS-lovens § 9, jfr. selskapsavtalen § 7. Rådmann i Arendal er ifølge oversendte opplysninger lederen av representantskapet, med fylkesrådmann som nestleder.

I ethvert interkommunalt selskap skal det velges et styre, som er ansvarlig for forvaltningen av selskapet og for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet, jfr. IKS-loven §§ 10, 11, 12 og 13. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll, jfr. IKS-loven § 13 første ledd.

Styret i Agder Arbeidsmiljø IKS består av følgende personer pr. januar 2018⁹:

Styremedlemmer	Varamedlemmer
1. Wenche Fresvik (Styreleder)	1. Stein Jarle Kristiansen
2. Guttorm Fevang (Nestleder)	2. Jan Kåre Ask
3. Andreas Dorph Poppe	3. Tora Halvorsen
4. Inger Mari Hansen Sørvig	4. Roar Aaserud
5. Anne-Liv Garmann-Johnsen	5. Sigrun Therese Lundberg
6. Grethe Nærbø	6. Bård Noraberg
7. Ingard Einar Kana	7. Tone Marie Trondal

⁸ Jacobsen (2014). *Interkommunalt samarbeid i Norge. Former, funksjoner og effekter*. Bergen: Fagbokforlaget.

⁹ Agder Arbeidsmiljø IKS sine hjemmesider – «Om oss»

I selskapsavtalen til Agder Arbeidsmiljø IKS beskrives styret nærmere i §§ 8 og 9, hvor styrets funksjonstid, oppgaver mm. reguleres. I selskapsavtalen § 8 første avsnitt heter det:

«Agder Arbeidsmiljø skal ha et styre på 7 medlemmer med personlige varamedlemmer. Arendal kommune skal ha 3 styremedlemmer, Aust-Agder fylkeskommune skal ha 2 styremedlemmer og Froland kommune skal ha 1 styremedlem. De ansatte skal ha ett medlem m/vara ...»

Styrets oppgaver fremgår av selskapsavtalen § 9, hvor det heter at styret skal påse at selskapet drives i tråd med selskapets formål, selskapsavtalen, representantskapets vedtak og innenfor de vedtatte budsjetter. Styret har ansvar for at selskapet er organisert slik at virksomheten drives mest mulig kostnadseffektivt. Revisjonen har fått oversendt protokoller for avholdte styremøter i 2016 og 2017, og registrerer at det avholdes omtrent 3-4 styremøter i året.

Av protokollene fremgår det at styrets arbeid i hovedsak består av budsjett og regnskap, årsrapport, strategiarbeid, status fra daglig leder og lønnsforhandlinger. Revisjonen bemerker også en sak knyttet til hvordan selskapet bedre skal gjøre ansatte i eierkommunene kjent med deres tjenester. På spørsmål fra revisjonen om det foregår evalueringer av styrets arbeid beskriver daglig leder at det gjennomføres årlige styreseminar med en gjennomgang av styrets arbeid samt opplæring i styrearbeid. Her arbeides det også med strategi for selskapet. For øvrig beskriver daglig leder at det gjennomføres jevnlig styremøter hvor det fremlegges statusrapport om selskapet innenfor både drift og økonomi. Selskapet har her ikke avdekket noen former for misligheter, men dersom noe slikt skulle komme vil det bli lagt frem for styret av daglig leder.

Loven stiller krav til at deltakernes innskuddsplikt skal fremgå av selskapsavtalen, jfr. IKS-loven § 4, ledd 3 nr. 6. Loven presiserer videre at den enkelte deltaker kun plikter å gjøre innskudd i selskapet innenfor de rammene som følger av selskapsavtalen, jfr. IKS-loven § 5. I selskapsavtalen til Agder Arbeidsmiljø IKS § 5 reguleres innskuddsplikten, hvor det heter:

«Deltakerne skal skyte inn et beløp i selskapet som til sammen dekker selskapets forpliktelser og sikrer selskapets drift. Innskuddets størrelse og fordeling mellom deltakerne fastsettes hver år etter forslag fra styret og behandles av representantskapet innen utgangen av oktober måned.»

I lov om interkommunale selskaper § 18 heter det at representantskapet skal vedta selskapets budsjett, og at det skal settes opp slik at det gir et realistisk bilde av virksomheten og det forventede økonomiske resultatet av driften. Videre har styret et ansvar å gi straks beskjed til representantskapet dersom det «er grunn til å anta at det blir vesentlig svikt i inntektene eller en vesentlig økning i utgiftene i forhold til budsjettet», jfr. IKS-loven § 19.

Representantskapet skal i tillegg til budsjettet årlig vedta en økonomiplan, som skal gi en oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver, herunder investeringsplaner og finansieringen av disse i gitt periode, jfr. IKS-loven § 20.

Revisjonen har fått oversendt møteprotokoller fra alle gjennomførte styremøter i 2016 og 2017, og registrerer at styret har behandlet både budsjett, regnskap, lønnsfastsettelse og årsrapport i henhold til selskapsavtalen. Styret har behandlet regnskap 2015/2016 i mars, hhv. sak 7/16 og 4/17. Budsjettforslag med kommentarer er fremlagt og vedtatt av styret ved møtene i september under sak 13/16 og 08/17.

Årsregnskap for Agder Arbeidsmiljø IKS¹⁰:

	Regnskap 2016	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Andre salgs- og leieinntekter	641 943	700 000	807 883
Overføringer med krav til motytelser	7 009 727	6 831 000	6 231 526
Sum driftsinntekter	7 651 670	7 531 000	7 039 409
Lønnsutgifter	4 022 773	4 002 000	3 319 820
Sosiale utgifter	1 081 762	1 491 000	1 511 662
Kjøp av varer/tjenester som inngår i egenprod.	1 506 251	1 775 000	2 023 897
Kjøp av varer/tjenester erstatter egenprod.	3 550	70 000	3 520
Overføringer	295 070	353 000	374 865
Avskrivninger	38 309	-	38 309
Sum driftsutgifter	6 947 718	7 691 000	7 272 074
Brutto driftsresultat	703 952	- 160 000	- 232 665
Eksterne finansinntekter	197 371	190 000	308 670
Eksterne finansutgifter	-	-	-
Motpost avskrivninger	38 309	-	38 309
Netto driftsresultat	939 632	30 000	114 314
Bruk av tidl. års regnskapsmess. mindreforbruk	509 777	-	352 032
Bruk av disposisjonsfond	-	-	422 427
Sum bruk av avsetninger	509 777	-	774 459
Overført til investeringsregnskap	30 643	30 000	26 964
Avsetninger disposisjonsfond	596 048	-	352 032
Sum avsetninger	626 691	30 000	378 996
Resultat etter int. finanstransaksjoner	- 116 914	- 30 000	395 463
Regnskapsmessig mindreforbruk	822 718	-	509 777

Slik det fremgår av årsregnskapet ovenfor, tilsvarer posten «Overføringer med krav til motytelser» innskudd fra de tre eierkommunene. Basert på regnskapet utgjorde inntektene fra eierkommunene 7 mill. kroner i 2016. For øvrig fremgår det av regnskapet at lønnsutgifter utgjør den største utgiftsposten, med omtrent 4 mill. kroner. Agder Arbeidsmiljø IKS hadde i 2016 et regnskapsmessig mindreforbruk på 822.718 kroner.

¹⁰ Nøkkeltall ved årsregnskapet er oversendt av regnskapsrevisor

Oversikt over balanse – Regnskap 2016 for Agder Arbeidsmiljø:

	Regnskap 2016	Regnskap 2015
Anleggsmidler	10 459 581	10 245 251
Omløpsmidler	4 423 691	3 622 162
Sum eiendeler	14 883 272	13 867 413
Disposisjonsfond	2 638 044	2 041 996
Regnskapsmessig mindreforbruk	822 718	509 777
Kapitalkonto	-2 612 830	- 2 726 754
Sum Egenkapital	847 932	-174 980
Langsiktig gjeld	13 272 412	13 172 006
Kortsiktig gjeld	762 927	870 388
Sum gjeld	14 035 339	14 042 394
Sum egenkapital og gjeld	14 883 272	13 867 413

Agder Arbeidsmiljø IKS er godkjent bedriftshelsetjeneste av Arbeidstilsynet, og leverer HMS- og bedriftshelsetjenester i henhold til selskapsavtalen og Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter og veiledere. Agder Arbeidsmiljø IKS selger også bedriftshelsetjenester til andre interkommunale selskap, aksjeselskap og private, innenfor reglene om egenregi.¹¹ I henhold til årsrapport, leverte Agder Arbeidsmiljø IKS i 2016 tjenester til følgende eier og kunder:

- Arendal kommune (3258 ansatte)
- Aust-Agder fylkeskommune (1234 ansatte)
- Froland kommune (481 ansatte)
- Aust-Agder museum og arkiv IKS (41 ansatte)
- IKT Agder IKS (40 ansatte)
- Tannhelsetjenestens kompetansesenter (8 ansatte)
- Durapart (104 ansatte)
- NAV Arendal – stat (48 ansatte)
- Hove drift og utviklingsselskap AS (8 ansatte)
- Nyli barnehage (9 ansatte)
- Steinerskolen (31 ansatte)
- Sigmund Aasen (10 ansatte)
- Husbanken (16 ansatte)
- Torbjørnsbu verksted (24 ansatte)
- Lisand Industrier AS (17 ansatte)
- Setpro AS (16 ansatte)

¹¹ Agder Arbeidsmiljø IKS – Årsrapport 2016 til styret og representantskap

3.2 Formålet med selskapet

Lov om interkommunale selskaper setter et krav om at ethvert selskap gjennom selskapsavtalen skal angi og definere selskapets formål, jfr. § 4 ledd 3 nr. 3.

Agder Arbeidsmiljø IKS er en godkjent bedriftshelsetjeneste med kompetanse innenfor bedriftshelse, miljø og sikkerhet (BHT/HMS), og yter tjenester til både eierkommunene og andre organisasjoner og bedrifter. Agder Arbeidsmiljø IKS har følgende visjon og mål¹²:

Visjon: Veien til mestring og arbeidshelse

Verdier: Arbeidsglede, redelighet og kompetanse

Mål: Være den selvsagte samarbeidspartner i HMS- og BHT-saker hos våre eiere og kunder

Målgruppe: Ansatte, ledere og verneombud/tillitsvalgte

Lovverk: Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter

I selskapsavtalen § 4 defineres følgende formål for Agder Arbeidsmiljø IKS:

- Selskapet skal yte fullverdige tjenester innenfor helse, miljø og sikkerhetsarbeid i eierorganisasjonene og til andre
- Selskapet skal gjennom veiledning, oppfølging og tilrettelegging sikre at eiernes plikter etter lov og avtaler innenfor HMS følges opp og gjennomføres
- Selskapet skal bistå alle ledd og nivåer i eierorganisasjonene i konkrete HMS-saker, og bistå enhver leder slik at lederens ansvar for HMS innen sitt område klargjøres og tilrettelegges

Da selskapet ble først etablert i 2001, ønsket rådmannen i Arendal og fylkesrådmannen i Aust-Agder å fremme forslag overfor de politiske organer om å danne et «*formalisert samarbeid om helse, miljø og sikkerhetstjenester i de to organisasjonene.*»¹³ I saksfremlegget i Arendal bystyre hvor etablering av selskapet diskuteres, vises det til viktigheten av et godt tilrettelagt arbeidsmiljø, og at det vil kunne forebygge skader, slitasje og sykdom. Et koordinerende, faglig nivå beskrives som en viktig ressurs og et samarbeid innen HMS fremmes derfor i saksfremlegget. I behandlingen i fylkestinget i Aust-Agder, beskrives formålet med etablering av Agder Arbeidsmiljø IKS som¹⁴:

«...et ønske om å kunne beholde den kunnskapen og erfaring som er samlet i HMS-tjenesten i dag og på den måten sikre ansatte og egne interesser samtidig som fylkeskommunen gjennom samarbeidet med kommunen kan utveksle kunnskap og tjenester i et langsiktig perspektiv».

¹² Agder Arbeidsmiljø IKS sine hjemmesider – «Om oss»

¹³ Arendal kommune – Saksfremlegg bystyre (1)

¹⁴ Aust-Agder fylkeskommune – Saksfremlegg fylkestinget 11.06.2002 (sak 37/02)

I eierskapsmeldingen til Arendal kommune, vedtatt av Arendal bystyre 16. mars 2017 (sak 32/17), har kommunen definert formålet ved Agder Arbeidsmiljø tilsvarende selskapsavtalen; «... å yte fullverdige tjenester innenfor helse- miljø og sikkerhet til eierorganisasjonene og til andre».¹⁵ Tilsvarende Arendal, har Aust-Agder fylkeskommune vedtatt en eierskapsmelding for 2016, hvor formålet ved Agder Arbeidsmiljø IKS er definert. Formålet beskrives her tilsvarende de tre punktene i selskapsavtalen som gjengitt på forrige side.¹⁶ Froland kommune har i sin sist behandlede eierskapsmelding for 2015, definert tilsvarende under selskapets formål¹⁷.

Valg av riktig selskapsform kan være avgjørende for at selskapet skal drive effektivt etter det formålet som var intendert. Alle de ulike selskapsformene ble vurdert ved etableringen. I saksfremlegget i bystyret 20.06.2002, ble selve organiseringen av et samarbeid om nøye vurdert. Det blir her poengtert viktigheten av at et samarbeid mellom slike forskjellige organisasjoner blir skilt ut som en egen enhet, men at eierne likevel beholder kontroll med de oppgaver som selskapet skal løse. Før etablering ble former for selskapsdannelse vurdert av en egen arbeidsgruppe, som vurderte at HMS-tjenesten vil være mest hensiktsmessig organisert som et interkommunalt selskap. Fordelene med et IKS beskrives i saksfremlegget med styringsmulighetene og mulighetene til fleksible løsninger, som innebærer muligheter for forretningsdrift som en del av selskapets inntektsgrunnlag.

Revisjonen har gjennom prosjektet stilt en del spørsmål til daglig leder av Agder Arbeidsmiljø IKS gjennom et egenerklæringsskjema, hvor styret også har vært involvert i tilbakemeldingene. Styret og daglig leder vurderer at selskapsavtalen er i samsvar med formål og politiske vedtak, og mener selskapets organisering er hensiktsmessig i forhold til formålet.

3.3 Daglig drift

Agder Arbeidsmiljø IKS har 10 ansatte som utgjør totalt 7,7 årsverk, med utdanningsbakgrunn innen sosionom, yrkeshygieniker, sykepleie, personal, ergoterapi og lege¹⁸. Sammensetning av stillinger fremgår av oversendt informasjon fra daglig leder, hvor det opplyses om syv ansatte er HMS-rådgivere, én sekretær, én yrkeshygieniker og én lege.

Arbeidsmiljøloven¹⁹ kapittel 3 og 4 regulerer krav til helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, bedriftshelsetjeneste og generelle krav til arbeidsmiljø, temaer som alle utgjør kjernen av arbeidet ved den daglige driften til Agder Arbeidsmiljø IKS. Selskapsavtalen beskriver i begrenset detalj hva selskapets daglige drift og oppgaver innebærer, men selskapet redegjør for dette gjennom sine hjemmesider. Agder Arbeidsmiljø IKS tilbyr følgende tjenester²⁰:

- HMS-systematikk og internkontroll

¹⁵ Arendal kommune – Eierskapsmelding 2016. Vedtatt av Arendal bystyre 16.03.2017 (sak 32/17). Side 36

¹⁶ Aust-Agder fylkeskommune – Eierskapsmelding 2016. Vedtatt av fylkestinget 12.12.2017 (sak 81/17) S. 22

¹⁷ Froland kommune – Eierskapsmelding 2015. Vedtatt av Froland kommunestyre 26.05.2016 (sak 62/16)

¹⁸ <http://agderarbeidsmiljo.com/?page=20&Ansatte>

¹⁹ LOV-2005-06-17-62 Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Arbeidsmiljøloven) Heretter aml.

²⁰ Agder Arbeidsmiljø IKS sine hjemmesider «Tjenester»

- Psykososialt og organisatorisk arbeidsmiljø
- Ergonomi
- Yrkeshygiene
- Arbeidsmedisin v/ sykefravær, yrkesskader, støy/hørsel, førstehjelpskurs, rusforebygging mm.

Systematisk HMS-arbeid tar utgangspunkt i arbeidsmiljøloven kapittel 3 (om virkemidler i arbeidsmiljøarbeidet), forskrift om HMS-arbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)²¹ mm. For å sikre at hensynet til helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, skal arbeidsgiver sørge for at det utføres systematisk HMS-arbeid på alle plan i virksomheten – i samarbeid med arbeidstakere og tillitsvalgte. Innenfor HMS-arbeid bistår Agder Arbeidsmiljø IKS med opplæring, planlegging og igangsetting av HMS-arbeid, målsettingsarbeid ved HMS, risikovurderinger, utarbeidelse av prosedyrer og rutiner ved HMS, fysiske og organisatoriske endringer i virksomhetene, forslag om forebyggende og helsefremmende tiltak og deltakelse i virksomhetens arbeidsmiljøutvalg.²²

Psykososialt og organisatorisk arbeidsmiljø innebærer at Agder Arbeidsmiljø IKS bidrar til å utvikle, utforme og evaluere forhold for å forebygge at ansatte utsettes for uheldige psykiske belastninger, og for å fremme helse innenfor arbeidslivet. Selskapet bistår derfor gjennom veiledning, kurs og kartlegginger med arbeidsmiljøkartlegging, avklaring av ansvar og roller, kommunikasjon og samspill, veiledning og konflikthåndtering samt at de bistår ved endrings- og omstillingsprosesser.²³

Ergonomi tar utgangspunkt i arbeidsmiljøloven §§ 4-1, 4-2, 4-4 og 4-6, internkontrollforskriften § 5, samt en rekke veiledere fra Arbeidstilsynet. Ergonomi omhandler kunnskap om hvordan jobben påvirker kroppen, og hva som må til for å få gode, helsebringende belastninger. Agder Arbeidsmiljø IKS bistår virksomheter med ergonomiveiledning og opplæring for ansatte, tilrettelegging på arbeidsplassen, funksjonsvurderinger, ergonomirådgivning ved nybygg/ombygging samt anskaffelse av inventar og utstyr.²⁴ Yrkeshygiene omhandler det fysiske arbeidsmiljøet ved at virksomheter etterlever grenseverdier for støy, inneluft, stråling, partikler mm., og regler for bruk av verneutstyr, kjemikaliebehandling og lignende. Agder Arbeidsmiljø IKS bistår med utstyr og målere for støy og inneklima, det arrangeres kurs for hvordan vernerunder foregår samt at selskapet avholder jevnlig kurs i kjemikaliehåndtering, støy og hørsel, inneklima, radon, asbest og risikovurderinger.

Innenfor sykefravær bistår Agder Arbeidsmiljø IKS med en rekke tiltak, hvor selskapet blant annet kartlegger risikoforhold ved arbeidstakers helse, utarbeidelse og oppdatering av

²¹ FOR-1996-12-06-1127 Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

²² <http://agderarbeidsmiljo.com/media.php?file=217>

²³ <http://agderarbeidsmiljo.com/?page=35&Psykososialt+arbeidsmilj%C3%B8>

²⁴ <http://agderarbeidsmiljo.com/media.php?file=389>

retningslinjer, veiledning i bruk av virkemidler, analyse av sykefraværstatistikk og forebyggende tiltak, og ivaretagelse av arbeidsgiver og arbeidstaker iht. gjeldende regelverk.

Både i forhold til yrkesskader og støy arbeider Agder Arbeidsmiljø IKS aktivt forebyggende ved informasjon, veiledning og utarbeidelse av prosedyrer. Tilsvarende bistår Agder Arbeidsmiljø IKS ved rusforebygging (AKAN) med råd og veiledning innenfor ruspolicy i virksomhetene, i tillegg til faglige råd og veiledning ved individuelle saker. Agder arbeidsmiljø arrangerer i tillegg førstehjelpskurs.²⁵

Agder Arbeidsmiljø arrangerer innenfor alle de ovennevnte områdene en rekke kurs jevnlig, med ulike temaer ved både arbeidsmiljø, arbeidsmedisin, yrkeshygiene, ergonomi og HMS-systematikk. Selskapet avholder i tillegg et 40-timers kurs innenfor HMS tilegnet ledere, verneombud, tillitsvalgte, medlemmer av arbeidsmiljøutvalg, HMS-utvalg mm., to ganger i året. Disse kursene oppfyller arbeidsmiljølovens krav; «Plikt for arbeidsgiver til å gjennomgå opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid», jfr. aml. § 3-5, samt «Arbeidsgiver skal sørge for at verneombud får den opplæring som er nødvendig for å kunne utføre vervet på en forsvarlig måte, jfr. aml. § 6-5.²⁶

Agder Arbeidsmiljø IKS har i samarbeid med kommunene, utarbeidet omfattende handlingsplaner for den enkelte eierkommunen, i form av en detaljert årlig plan for kommunens/fylkeskommunens bruk av bedriftshelsetjenesten. Revisjonen har fått oversendt handlingsplan for Froland kommune samt Aust-Agder fylkeskommune for 2017, hvor selskapets driftsområder presenteres i detalj, lovgrunnlag og hvilke tiltak som skal gjøres overfor respektiv kommune. Nedenfor har revisjonen tatt ut et eksempel fra handlingsplanen opp mot Froland kommune:

Kompetanseområde	Lovgrunnlag	Tiltak
Yrkeshygiene Bistand ved planlegging av bygg/ ombygging (inneklimate, lys, lyd, ventilasjon mm.)	Forskrift om org., ledelse og medvirkning § 13-2, TEK 10 kap. 13 om miljø og helse og NS8175:2012 om lydforhold i bygninger	Det er planlagt nytt «Familiens hus» i Froland kommune. Bedriftshelsetjenesten inviteres med i prosessen
Organisatorisk/psykososialt arbeidsmiljø Arbeidsmiljøkartlegging	Arbeidsmiljøloven § 3-1 (2 c, d) Forskrift om org., ledelse og medvirkning § 13-2 c	Det er pålagt en vernerunde pr år. Resultatene vil bli fremlagt AMU i mai. Ekstra vernerunder – etter behov. AA-Miljø har ulike verktøy for arbeidsmiljøkartlegging og kan kontaktes for råd/ bistand til forarbeid, oppfølging og evaluering
Arbeidsmedisin/arbeidshelse AKAN-arbeid - Deltakelse i AKAN-utvalg - Individuell oppfølging - Utarbeidelse av rutiner og retningslinjer	Arbeidsmiljøloven §§ 3-1 og 4-1 Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 13-2 (e-g)	Eget AKAN-utvalg i Froland. Agder Arbeidsmiljø IKS med egen kontaktperson for AKAN

²⁵ <http://agderarbeidsmiljo.com/?page=21>

²⁶ <http://agderarbeidsmiljo.com/?page=1&Kurs/Arbeidsmilj%F8opp%E6ring>

I handlingsplanen 2017 for Aust-Agder fylkeskommune beskrives det at selskapet som bedriftshelsetjeneste skal ha en fri og uavhengig rolle i alle saker de er involvert i, jfr. aml. § 3-3. Agder Arbeidsmiljø IKS skal videre etter handlingsplanen ha fokus på forebyggende tiltak, et aktivt HMS-arbeid og bistå fylkeskommunen med følgende oppgaver:

- Bistå med planlegging og gjennomgang av fysiske og organisatoriske endringer i virksomheten, herunder etablering, vedlikehold og tilrettelegging av arbeidsplasser
- Bistå med utarbeidelse og endring av retningslinjer for bruk av kjemikalier, maskiner og utstyr og øvrige arbeidsprosesser
- Bistå med løpende kartlegging av arbeidsmiljøet, foreta undersøkelser av arbeidsplassen og arbeidsprosessene
- Fremme forslag om forebyggende tiltak og sammen med virksomheten arbeide med tiltak som reduserer risikoen for helseskade
- Bistå med nødvendig tilrettelegging, herunder deltakelse i dialogmøter og arbeidelse av oppfølgingsplan iht. aml. § 4-6
- Bistå med informasjon og opplæring om relevant helse-, miljø- og sikkerhetsrisiko og aktuelle tiltak
- Bistå med henvendelser fra arbeidstaker, verneombud og arbeidsmiljøutvalg

Som en del av selskapets målformuleringer, har Agder Arbeidsmiljø IKS utarbeidet en egen strategi som tar utgangspunkt i effektivisering, fornying og vekst. Strategien er utviklet for perioden 2016-2019, og beskriver hvilke områder selskapet skal ha spesielt fokus på i strategiperioden. Dette er fokusområder utover det faglige arbeidet som gjenspeiles i handlingsplanene, i bestillinger og i årsrapporter:

- Effektivisering: Bedre samhandling mellom bedriftshelsetjenesten og HR/stab hos eierkommunene
- Fornyng: Fange opp trender i det fremtidige arbeidsmiljø og utvikle tjenestene i takt med dette og eiernes/kundenes behov. Videre utvikle metodeverktøy innenfor BHT
- Vekst: Øke antall eiere og kunder

Som en del av strategiarbeidet er de ovennevnte fokusområdene fordelt inn i en tabell som viser fokusområdet, hvilke tiltak selskapet skal gjøre, kostnader og finansiering, gjennomføring, tidsfrist og ansvar, resultatmål og evaluering. Satsingsområdet under effektivisering om bedre samhandling mellom BHT og HT/stab i kommunene, er det illustrert som følger i strategien:

Fokusområde	Tiltak	Kostnader/ finansiering	Gjennomføring Tidsfrist Ansvar	Resultatmål	Evaluering
Rolle- og oppgaveavklaringer mellom BHT og HR/personal	Felles møter og samlinger med eksterne prosessveiledere	100.000 / fond	Vår 2016 Høst 2016 Daglig leder	Handlingsplan for bedre samarbeid, tydeligere avklaringer og felles forståelse	Oktober 2016

For ethvert selskap er det viktig å ha gode interne rutiner for egenkontroll og kvalitetssikring i eget selskap. Revisjonen har gjennom egenerklæringsskjema kartlagt hvorvidt Agder Arbeidsmiljø IKS har rutiner for avvikhåndtering. Selskapet har oversendt skjema for avviksrapportering samt utfylling av avviksmelding. Avviksmeldingen beskriver blant annet at «enhver som oppdager avvik, har rett og plikt til å reagere. Ved skade og uhell er det viktigste å begrense skadens omfang og konsekvensene; først og fremst i forhold til mennesker, dernest i forhold til materiell.» Alle som oppdager avvik skal rapportere til nærmeste overordnede gjennom skjemaet. Ved behov kan verneombudet støtte den enkelte ved melding av avvik.

Sett hen til selskapets kompetanse og etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser, beskriver daglig leder at reglene følges aktivt. Daglig leder har i tillegg vært på kurs i regi av KS-bedrift, samtidig som de innhenter kompetanse fra innkjøpsansvarlig i fylkeskommunen ved behov. Når det gjelder helse, miljø og sikkerhet (HMS) har Agder Arbeidsmiljø IKS en detaljert intern HMS-håndbok som revideres årlig og er kjent for alle ansatte.

I årsrapport 2016 presenteres et utdrag av selskapets tjenesteproduksjon gjennom året, hvor følgende aktiviteter er gjennomført:

- HMS-systematikk
 - HMS-gjennomganger: **23 stk.**
 - Deltakelse i AMU/HAMU/HMS-utvalg: **28 stk.**
 - Bistand ved tilsyn fra Arbeidstilsynet: **1 stk.**
 - HMS-kurs (40 timer): **168 deltakere**
 - HMS dagskurs for ledere: **35 deltakere**
 - Temakurs: **16 deltakere**
- Yrkeshygiene
 - Foretatt **12 stk.** inneklimatemålinger, inkludert akustikkmålinger/støymålinger
- Organisatorisk og psykososialt arbeidsmiljø
 - Arbeidsmiljøkartlegging: **1 stk.**
 - Deltatt i møter vedr. psykososialt arbeidsmiljø: **44 stk.**
 - Sorteringssamtaler: **78 stk.**
 - Bistand i konflikthåndtering: **17 møter**
 - Lederveiledning: **5 ledere**
- Ergonomi
 - Arbeidsplassvurdering for **5 grupper** ansatte
 - Arbeidsplassvurdering på individnivå **37 stk.**
- Arbeidsmedisin/arbeidshelse
 - Vaksinerings av arbeidstakere: **124 stk.**
 - Helseundersøkelse hos lege: **66 stk.**
 - Yrkesskader/vold og trusler: **36 stk.**
 - Debriefingsamtaler: **2 gruppesamtaler, 7 personer**
 - Dialogmøter/IA-samtaler: **197 stk.**

3.4 Revisjonens vurderinger

Agder Arbeidsmiljø IKS skal i henhold til formålet være en godkjent bedriftshelsetjeneste med kompetanse på både bedriftshelse, miljø og sikkerhet, hvor de skal levere tjenester til både de tre eierkommunene og andre organisasjoner/bedrifter.

IKS-loven stiller krav til at selskapsavtalen skal definere selskapets formål, noe revisjonen finner tydelig nedfelt i avtalens § 4. Både Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune har alle i sine eierskapsmeldinger gjengitt selskapsavtalens formål, en formålsdefinisjon som også er mye lik ordlyden i den politiske behandlingen ved etablering av selskapet. Revisjonen finner formålet til Agder Arbeidsmiljø IKS som både gjennomgående og bevisst, da definisjonen er anvendt tilsvarende i både selskapsavtalen, politisk etableringsvedtak og eierskapsmelding.

Etter revisjonens vurdering har Agder Arbeidsmiljø IKS en hensiktsmessig drift i henhold til de formålsbeskrivelsene som foreligger. Arbeidsmiljølovens krav til helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, bedriftshelsetjeneste og krav til arbeidsmiljø fremstår som etterlevd av selskapet, da deres daglige drift har et variert og omfattende tjenestetilbud innenfor både HMS, arbeidsmiljø, ergonomi, yrkeshygiene og arbeidsmedisin. Selskapets tjenesteproduksjon gjennom 2016 viser også en høy aktivitet innenfor de respektive arbeidsområdene, med høyt deltakernivå på aktiviteter innenfor alle tjenesteområdene.

Revisjonen opplever valg av selskapsform for Agder Arbeidsmiljø IKS som nøye vurdert, og finner det positivt at det ble nedsatt en egen arbeidsgruppe for vurdering og valg av egnet selskapsform. Da arbeidsmiljøloven stiller krav til både arbeidsmiljø og bedriftshelsetjeneste hos kommunene, kan det være hensiktsmessig for kommuner å gå sammen for å få en samlet kompetanse og hyppigere praktisering slik at de lovpålagte oppgavene løses på best mulig måte. Som et interkommunalt selskap kan kommunene som eiere beholde en del styring og kontroll med de oppgaver som skal løses, samtidig som Agder Arbeidsmiljø IKS får muligheten til en mer selvstendig drift og fleksible løsninger. Revisjonen anser selskapsformen som hensiktsmessig sett hen til formålet med Agder Arbeidsmiljø IKS og de aktiviteter og tjenester selskapet leverer.

IKS-loven setter krav til at selskapet skal ha et styre og representantskap, hvor det defineres hvilke oppgaver og ansvar organene skal ha. Av protokoller og selskapsavtalen fremstår aktiviteten og ansvaret til både styret og representantskapet i Agder Arbeidsmiljø IKS som tilfredsstillende, og i tråd med de krav som stilles i IKS-loven §§ 8, 9, 19 og 20.

Med utgangspunkt i årsregnskapet, fremstår Agder Arbeidsmiljø IKS sin økonomi som god, med et regnskapsmessig mindreforbruk på 822.718 kroner i 2016. Revisjonen registrerer videre at styret har behandlet både budsjett, regnskap, lønnsfastsettelse og årsrapport i henhold til selskapsavtalen og lovkrav.

4. Andre problemstilling

2) Sikrer Arendal kommune at eierstyring og ledelse i Agder Arbeidsmiljø IKS gjøres i samsvar med føringer og anbefalinger?

Selve ansvaret for forvaltningen av et interkommunalt selskap ligger hos styret og daglig leder. Eierkommunene utøver derimot sin eierstyring gjennom representantskapet, hvor kommunestyret/fylkestinget igjen har instruksjonsrett overfor kommunens representant i eierorganet.²⁷ Både Froland kommunestyre, Arendal bystyre og Aust-Agder fylkesting har det overordnede ansvaret for de deler av (fylkes)kommunens virksomhet som er lagt ut til selskaper, og det er avgjørende med en aktiv og god demokratisk eierstyring for å sikre en optimal ivaretagelse av deres eierinteresser.

4.1 Eierstyring gjennom virkemidler

Eierstyring i interkommunale selskaper er komplekst og sammensatt sett i sammenheng med tilsvarende privateide selskaper. Kommunen som eier har ansvar for å sikre etterfølgelse av et langt bredere spekter av lovpålagte bestemmelser, og eierstyringen er ofte preget av mer sammensatte mål- og rapporteringskrav.²⁸ Kommunen har et sett med virkemidler for utøvelse av eierstyring, men det er likevel avgjørende hvordan kommunen anvender disse virkemidlene og hvorvidt deres praksis kan vurderes som tilstrekkelig for en god eierstyring.

Etablering av selskapet og vurdering av selskapsform er et viktig ledd i eierstyringen, da dette legger grunnlaget for selskapets innretning, aktiviteter og autonomi. Som beskrevet i kapittel 3.2 ble det ved etablering av Agder Arbeidsmiljø IKS nøye vurdert både organisasjonsform og samarbeid mellom kommunene. Det ble i saksfremlegget til Arendal bystyre og Aust-Agder fylkesting poengtert viktigheten av at et slikt samarbeid som Agder Arbeidsmiljø skulle skilles ut som egen enhet, men med en selskapsform som likevel opprettholder gode styringslinjer inn mot selskapet. Ved politisk behandling i juni 2002 om etablering av en felles inter(fylkes)kommunal helse-, miljø- og sikkerhetstjeneste, ble det presentert noenlunde tilsvarende saksfremlegg i Arendal bystyre (sak 77/02) og Aust-Agder fylkesting (sak 37/02), med likelydende vedtak.

Styring gjennom dokumenter er et vel anvendt virkemiddel innen eierstyring, både i form av ulike strategier, rutinebeskrivelser, årsrapporter, planer og meldinger. Styringsdokumentene fyller ulike funksjoner innen eier- og selskapsstyringen, hvor enkelte er lovpålagt og andre faller inn under det lokale selvstyret og således opp til kommunen å ta i bruk eller ikke.²⁹

Eierskapsmelding som styringsdokument er et sentralt og vel anvendt virkemiddel for god kommunal eierstyring. Eierskapsmeldinger er ikke lovfestet, og utarbeides derfor i noe

²⁷ Kommunesektorens organisasjon (KS). *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*. S. 4

²⁸ Norsk by- og regionforskning (NIBR). Rapport 2015:1, *Kommunale selskaper og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*

²⁹ *Ibid* s. 111

varierende format blant ulike kommuner. De inneholder likevel som oftest en generell del om kommunens eierskapspolitikk og forvaltning, etterfulgt av en mer detaljert gjennomgang av kommunens selskaper og eierskap.³⁰

Arendal kommune utarbeidet en ny eierskapsmelding våren 2017, som ble behandlet i bystyret 16.03.2017 (sak 31/17). Eierskapsmeldingen beskriver kommunens muligheter for eierstyring som følger:

«Det er sentralt for bystyret å kjenne til hvilke muligheter for styring og påvirkning bystyret kan gjøre. Selskaper som er egne rettssubjekter styres gjennom selskapets organer. Bystyrets muligheter for styring må skje gjennom de valgte representanter i representantskap eller generalforsamling.»³¹

Videre i eierskapsmeldingen lister Arendal opp en oversikt over selskapene kommunen har eierinteresser i, med nøkkelopplysninger om det enkelte selskap. Agder Arbeidsmiljø blir her presentert som ett av kommunens interkommunale selskaper, hvor det blant annet gjengis at driften startet 1. oktober 2002 med formål om å yte fullverdige tjenester innenfor helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid til eierorganisasjonene og til andre. Under tilskudd presenteres innskuddsplikten etter ordlyden i selskapsavtalens § 5, hvor Arendal kommunes tilskudd skal fastsettes av bystyret gjennom kommunens budsjettbehandling.³² Revisjonen finner for øvrig ingen informasjon knyttet til kommunens forventninger, oppfølging av eller intensjoner/strategier med Agder Arbeidsmiljø IKS gjennom eierskapsmeldingen. Det er heller ikke funnet noen selskaps-spesifikk eierstrategi knyttet til selskapet, så revisjonen tolker det dit hen at Arendal kommune ved dette kun legger selskapsavtalen til grunn.

Aust-Agder fylkeskommune behandlet sin siste eierskapsmelding i fylkestinget 12.12.2017 (sak 81/17), hvor eierskapsmeldingen er inndelt i én generell del om god eierstyring og én del med oversikt over nøkkelopplysninger om selskapene de har eierinteresser i. I fylkeskommunens eierskapsmelding beskrives det at formell og direkte eierstyring kun kan utøves gjennom generalforsamlingen eller representantskap. Eierskapsmeldingen setter videre følgende forutsetninger som viktige for god eierstyring: Å ha en tydelig eierpolitikk, selskapene skal ha klart formulerte vedtekter/selskapsavtaler, det skal foreligge tydelige formål for selskapet, rolleavklaring og rolleforståelse må foreligge, god styresammensetning samt rutiner for tilsyn og kontroll.³³ Tilsvarende som Arendal kommune, har Aust-Agder fylkeskommune i sin eierskapsmelding en side med nøkkelopplysninger om Agder Arbeidsmiljø IKS. Formålet med selskapet er beskrevet likelydende med selskapsavtalens § 4, men det er ikke beskrevet noe ytterligere informasjon knyttet til fylkeskommunens forventninger, oppfølging av eller intensjoner med eierinteressene i selskapet.

³⁰ *Ibid*

³¹ Eierskapsmeldingen 2016 Arendal kommune - hovedmelding. Vedtatt i bystyret 16.03.2017 (sak 31/17) S. 2

³² *Ibid* s. 33

³³ Eierskapsmelding 2016 Aust-Agder fylkeskommune. Vedtatt i fylkestinget 12.12.2017 (sak 81/17) S. 3

Froland kommune behandlet sin eierskapsmelding i kommunestyret 26.05.2016 (sak 62/16), inndelt i én hovedmelding og én selskaps-spesifikk del 2. Hovedmeldingen definerer kommunens eierskapsprinsipper, gjennomgang av selskapsformer, overordnet eierstrategi, generalforsamlinger og representantskapenes rolle og om selskapenes styrer. Formålet med eierskapsmeldingen beskrives ved at kommunen tydeliggjør eierstrategier for selskaper som de har eierinteresser i uavhengig av selskapsform. Videre står det:

«Både politisk styring og administrativ kontroll forutsetter kunnskap og informasjon om de selskaper hvor kommunen har vesentlige eierinteresser. Dette gjelder både omfanget av selskapsorganisering i kommunen, funksjonen til de kommunale selskapene, og hvordan selskapet er organisert og drevet.»³⁴

Eierskapsmeldingen beskriver videre viktigheten av å tydeliggjøre roller og for å oppnå balanse mellom samfunns- og forretningsmessige mål der det er valgt selskapsorganisering for å løse oppgaver. For øvrig beskriver rådmannen i saksfremlegget knyttet til behandling av eierskapsmeldingen at kommunen én gang i året (juni) skal behandle en egen sak i kommunestyret om «kommunens eierskapsmelding». Revisjonen kan ikke se at det er blitt gjennomført i 2017, men er for øvrig gjort kjent med at kommunen våren 2018 er i gang med arbeidet om revidering av eierskapsmeldingen.

Del 2 av eierskapsmeldingen foretar en gjennomgang av alle kommunens selskaper, hvor det for hvert selskap presenteres nøkkelopplysninger om selskapet, formål, økonomisk situasjon, datterselskaper, rapporteringsrutiner og kommunens strategi med det spesifikke selskapet. For Agder Arbeidsmiljø IKS presenterer eierskapsmeldingen ovennevnte opplysninger tilsvarende informasjonen i selskapsavtalen. Froland definerer i tillegg kommunens eierstrategi for selskapet, hvor de beskriver at dette er en god løsning hvor styrerepresentasjonen fra den enkelte kommune åpner opp for at Froland i større grad kan påvirke selskapets fremtidige drift.

Utarbeidelse av eierskapsprinsipper er et viktig verktøy som kommunene som selskapseier kan anvende og legge vekt på for utøvelse av god eierstyring. Som eier eller medeier i et selskap har kommunen gode muligheter til å påvirke selskapet og sikre at selskapet drives i henhold til intensjonen, dersom eierskapsprinsippene aktivt anvendes. I Arendal kommunes eierskapsmelding, beskrives det at bystyrets hovedoppgave som eier er å ha bevissthet om hva kommunen vil med sitt eierskap. Videre uttrykkes det at bystyrets overordnede ansvar er å gi eierskapsprinsippene et innhold, og beslutte oppfølging overfor det enkelte selskap i den grad prinsippene ikke følges.³⁵ Tilsvarende har Aust-Agder fylkeskommune utarbeidet et sett med eierskapsprinsipper i sin eierskapsmelding, prinsipper for godt eierskap som skal bidra til eierstyring overfor fylkeskommunens selskaper³⁶. Froland kommune beskriver på sin side

³⁴ Eierskapsmelding 2015 Froland kommune. Vedtatt i kommunestyre 26.05.2016 (sak 62/16) S. 3

³⁵ Eierskapsmelding 2016 Arendal kommune - hovedmelding. Vedtatt i bystyret 16.03.2017 (sak 31/17) S. 2

³⁶ Eierskapsmelding 2016 Aust-Agder fylkeskommune. Vedtatt i fylkestinget 12.12.2017 (sak 81/17) S. 4

at «for å redusere risikoen ved virksomheten er det nødvendig å vedta prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse. Dette vil klargjøre roller og forbedre beslutningsprosessene.

Både eierskapsprinsippene til Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune har et fokus på å sikre en god forvaltning av selskapenes styring, hhv. ved god kompetanse og opplæring i styrene, eierstrategi fra kommunen, hensyn til offentlighet, etiske standarder og lignende. Enkelte av eierskapsprinsippene til Arendal kommune og Aust-Agder fylkeskommune har likelydende budskap:

- Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskapets egenart/virksomhet
- Selskaper (fylkes)kommunen har eierinteresser forventes at utarbeider etiske retningslinjer og har en samfunns- og miljøbevisst drift
- Det skal tilstrebes åpenhet og offentlighet i selskaper (fylkes)kommunen har eierinteresser i

Bystyret i Arendal har videre vedtatt følgende prinsipper som skal utgjøre kommunens verktøy for god eierstyring:

- Når bystyret finner det hensiktsmessig skal det utformes eierstrategi til det enkelte selskap/samarbeid, herunder vurderes om den valgte selskapsform er tilpasset virksomhetens formål
- Det skal avholdes egne styreseminarer for å gi kommunalt oppnevnte styremedlemmer nødvendig opplæring i godt styrearbeid
- Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper skal registrere seg i styrevervregisteret
- Bystyret skal sikre at selskapene undergis nødvendig tilsyn- og kontroll, jfr. kommunelovens kap.12
- Begge kjønn må være forholdsmessig representert i alle styrer
- Regnskap og årsmelding for de selskapene som kommunen har eierinteresser i legges årlig frem for formannskapet som melding

Aust-Agder fylkeskommune har i tillegg til de nevnte prinsippene ovenfor, følgende eierskapsprinsipper for fylkeskommunens eierstyring:

- Eierstyringen skal foregå gjennom generalforsamling og representantskap
- Fylkeskommunens eierskap skal forvaltes langsiktig
- Eiere skal likebehandles
- Kapitalstrukturen i selskapet skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon
- Styret skal, på vegne av eierne, ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse

Froland kommune har vedtatt totalt 10 eierskapsprinsipp, hvor enkelte av de lyder følgende:

- Styret skal forvalte selskapets verdier på best mulig måte, ha tilsyn med daglig ledelse og organisasjonen, sette mål og legge planer for utvikling av virksomheten

- Selskapet skal til enhver tid ha forsvarlig kapital. Egenkapitalen bør være tilpasset selskapets formål, strategi og risikoprofil
- Selskapet skal tydeliggjøre sitt samfunnsansvar. Med samfunnsmessig forretningsdrift menes best mulig kvalitet, effektivitet og langsiktighet
- For å utøve aktivt eierskap er det viktig at eierskapsmeldingen revideres ved behov og minimum årlig. Eierskapsmeldingen skal vedtas av kommunestyret

Revisjonen observerer for øvrig at Froland kommunes eierskapsprinsipper bærer preg av et fokus på aksjeselskap, og ingen uttrykkelig omtale av interkommunale selskaper.

Av det revisjonen kjenner til, foreligger det ingen utarbeidede definerte eierstrategier av verken Arendal kommune, Froland kommune eller Aust-Agder fylkeskommune. Selskapsspesifikke eierstrategier er et viktig virkemiddel for god eierstyring fra kommunene, da det viser hvilke mål og strategier som skal ligge til grunn for kommunens utøvelse av sitt eierskap overfor det enkelte selskapet, og er en anledning til å gi politiske styringssignaler til selskapene.³⁷

4.2 Rapportering

Som en del av eierstyringen i (fylkes)kommunen, er det viktig med gode styringslinjer i form av rapportering og dialog mellom selskapet og den enkelte kommunen/fylkeskommunen.

Rapportering er et kjent virkemiddel for å ivareta en god eierstyring, hvor rapportering fra selskapet til politisk nivå i kommunene/fylkeskommunen er en mye anvendt styringskanal. Arendal bystyre, Froland kommunestyre og Aust-Agder fylkesting har isolert sett det overordnede ansvaret for de deler av sin virksomhet som er lagt ut til selskaper, herunder ansvar for oppfølging av sitt eierskap i Agder Arbeidsmiljø IKS. I årsrapport 2016 for Agder Arbeidsmiljø IKS beskrives det at «den enkelte eier mottar utfyllende årsrapport over alle tjenester Agder Arbeidsmiljø IKS har levert»³⁸. Det beskrives ytterligere i Arendal kommunes eierskapsprinsipper at «Regnskap og årsmelding for de selskapene som kommunen har eierinteresser i legges årlig frem for formannskapet som melding»³⁹. I Froland kommunes eierskapsmelding defineres det at rapportering skal skje gjennom årsrapport under Agder Arbeidsmiljø IKS. Revisjonen har foretatt en gjennomgang av politiske behandlinger i de respektive deltakerkommunene for perioden 2015, 2016 og 2017, med utgangspunkt i politiske saker som knytter seg til Agder Arbeidsmiljø IKS.

I Aust-Agder fylkeskommune finner revisjonen ved gjennomgang av politiske behandlinger i 2015 ingen saker i fylkestinget som omhandler noen form for rapporteringer fra Agder Arbeidsmiljø IKS verken ved årsrapporter, budsjett, regnskap eller lignende. I 2016 behandlet derimot fylkestinget 14. juni årsmelding samt regnskap for Agder Arbeidsmiljø IKS (sak

³⁷ Norsk by- og regionforskning (NIBR). Rapport 2015:1, *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*. S. 117

³⁸ Agder Arbeidsmiljø IKS – Årsrapport 2016

³⁹ Eierskapsmeldingen 2016 Arendal kommune - hovedmelding. Vedtatt i bystyret 16.03.2017 (sak 31/17)

11/16). Tilsvarende ble også behandlet av fylkestinget i 2017, hvor det i fylkestinget 20. juni ble behandlet årsrapport (sak 9/17) og 5. september endelig årsrapport samt regnskap for 2016 (sak 15/17).

Revisjonen har videre gjennomgått alle politiske behandlinger av saker i både bystyret og formannskapet i Arendal kommune, for hhv. 2015, 2016 og 2017. Revisjonen finner her *ingen* saker som omhandler Agder Arbeidsmiljø IKS, hverken i bystyret eller formannskapet de siste 3 årene. Revisjonen ser derimot at Arendal kommune har behandlet årsrapport for Agder Arbeidsmiljø IKS årlig i Arbeidsmiljøutvalget (AMU), i hhv. sak 17/15, sak 26/16 og sak 19/17 for de tre siste årene.

Ved gjennomgang av politiske saker i kommunestyret og formannskapet i Froland kommune, finner revisjonen, tilsvarende som i Arendal, *ingen* politiske saker som omhandler noen form for dokumentasjon tilknyttet Agder Arbeidsmiljø IKS. Revisjonen finner heller ikke noe om selskapet ved årsrapport, regnskap, budsjett eller annen omtale i kommunens styringsdokumenter (handlingsprogram/budsjett etc.). Kommunens budsjett nevner kun innskuddet for Froland til Agder Arbeidsmiljø IKS for 2018, på 595.680 kroner.

Foruten om rapportering gjennom deltakerkommunenes politiske organer, anbefaler KS at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til en god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Eiermøtene bør etter KS sine anbefalinger minimum bestå av representanter fra (fylkes)kommunen som eier, styret samt daglig leder for selskapet. Eiermøter er ikke en lovregulert styringsform, men skal utgjøre en uformell arena der det kan diskuteres strategier uten å treffe formelle beslutninger eller vedtak.⁴⁰ Revisjonen kan ikke se at det gjennomføres eiermøter i den form KS anbefaler, hverken i Arendal kommune, Froland kommune eller Aust-Agder fylkeskommune. Daglig leder beskriver at det for øvrig avholdes såkalte «samarbeidsmøter» mellom daglig leder og/eller HMS-rådgivere og deltakerkommunene i forbindelse med utarbeidelse av årlige handlingsplaner, samt evaluering av møtene underveis gjennom året. I Agder Arbeidsmiljø IKS sin årsrapport for 2016, beskrives det at det gjennom året er gjennomført samarbeidsmøter med eierne, hvor det blant annet evalueres hvorvidt bedriftshelsetjenestens leveranser er i tråd med handlingsplanene. Tilbakemeldingene på samarbeidsmøtene i 2016 var at Agder Arbeidsmiljø IKS leverer i henhold til handlingsplanene.⁴¹

4.3 Revisjonens vurderinger

Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune er som eiere i Agder Arbeidsmiljø IKS individuelt ansvarlige for å følge opp sine eierskap, og det er viktig at de aktivt anvender styringsverktøy for å sikre en god eierstyring og ivaretagelse av sine eierinteresser.

⁴⁰ Kommunesektorens organisasjon (KS). *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*. S. 12

⁴¹ Agder Arbeidsmiljø IKS – Årsrapport 2016

Eierskapsmeldinger er et viktig virkemiddel for god kommunal eierstyring, og et verktøy for (fylkes)kommunens bevisstgjøring av sine eierskap og hva de ønsker med sine eierinteresser. Revisjonen observerer at både Arendal kommune og Aust-Agder fylkeskommune nylig har utarbeidet eierskapsmeldinger, og at Froland er i gang med revideringsarbeidet av eierskapsmeldingen fra 2015. Alle eierskapsmeldingene presenterer en overordnet eierskapspolitikk samt nøkkelopplysninger om hvert enkelt selskap de har eierinteresser i. Revisjonen bemerker for øvrig at det ikke foreligger noe definert informasjon i eierskapsmeldingene knyttet til (fylkes)kommunens forventninger, oppfølging av eller strategier med sitt eierskap i Agder Arbeidsmiljø IKS.

Revisjonen kan ikke se at det er utarbeidet noen selskapsspesifikke eierstrategier for Agder Arbeidsmiljø IKS, hverken av Arendal kommune, Froland kommune eller Aust-Agder fylkeskommune. De utarbeidede eierskapsmeldingene gjengir kun formålet etter selskapsavtalen, uten strategier eller forventninger rundt (fylkes)kommunens eierskap med selskapet. Frolands «eierstrategi» under nøkkelopplysninger om selskapet, anser revisjonen mer som en kort refleksjon mer enn en strategi. Selskapsspesifikke eierstrategier skal vise hvilke mål og strategier som skal ligge til grunn for (fylkes)kommunens utøvelse av sitt eierskap overfor det enkelte selskapet, og er en anledning til å gi politiske styringssignaler til selskapene. Etter revisjonens vurdering vil det være en styrke dersom eierkommunene utformer slike strategier i hensikt å styrke eierstyringen, da slike eierstrategier i dag er fraværende hos alle tre eierkommunene.

Eierskapsprinsipper er et viktig verktøy for god eierstyring, som gir (fylkes)kommunen gode muligheter til å påvirke selskapet og sikre at selskapet drives i henhold til intensjonen så fremt prinsippene etterlevs. Revisjonen finner eierskapsprinsippene for både Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune som tilfredsstillende, med fokus på å sikre en god forvaltning av selskapets styring. Det er for øvrig viktig å poengtere viktigheten av at eierskapsprinsippene følges av Agder Arbeidsmiljø IKS som selskap, og at (fylkes)kommunen igjen har rutiner for å følge opp at selskapet opptrer i samsvar med prinsippene.

Rapportering er en vel anvendt form for styring mellom eiere og det enkelte selskapet, gjerne i form av årsmelding, regnskap, budsjett og lignende. Revisjonen bemerker at eier(fylkes)kommunene har en varierende grad av rapportering mellom selskapet og (fylkes)kommunen. Revisjonen mener det er lite tilfredsstillende at det ved gjennomgang for de siste 3 årene ikke finnes noen politiske behandlinger i Froland kommune som knytter seg til Agder Arbeidsmiljø IKS, motstridende med eierskapsmeldingen som sier at det skal rapporteres gjennom årsrapport. Arendal kommune har på sin side ingen behandlinger knyttet til selskapet i hverken bystyret eller formannskapet, men kommunens arbeidsmiljøutvalg har årlig behandlet selskapets årsrapport. Aust-Agder fylkeskommune har for øvrig behandlet både årsmelding og regnskap i tilsvarende periode, noe revisjonen finner positivt.

I tillegg til rapportering, er eiermøter en viktig arena for å opprettholde en god eierstyring mellom selskapet og den enkelte eierkommunen. Revisjonen finner de arrangerte

samarbeidsmøtene mellom Agder Arbeidsmiljø og eierkommunene som positive, da de bidrar til en inkluderende og faglig møteplass mellom enhetene. Samarbeidsmøtene fremstår likevel etter revisjonens vurdering som en faglig arena, hvor en bevisst eierskapspolitikk eller eierstyring utøves. Revisjonen kan ikke se at det gjennomføres eiermøter etter KS sine anbefalinger, i hverken Arendal kommune, Froland kommune eller Aust-Agder fylkeskommune.

5. Avsluttende vurderinger og konklusjon

Aust-Agder Revisjon IKS har foretatt en utvidet selskapskontroll av Agder Arbeidsmiljø IKS, i den hensikt å se på hvorvidt deres virksomhetens er i samsvar med formålet og hvorvidt kommunen sikrer en god eierstyring av selskapet.

Etter revisjonens vurdering har Agder Arbeidsmiljø IKS en hensiktsmessig drift i samsvar med de formålsbeskrivelsene som foreligger. De juridiske kravene til helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, bedriftshelsetjeneste og krav til arbeidsmiljø fremstår som etterlevd av selskapet, da deres daglige drift har et variert og omfattende tjenestetilbud. Revisjonens gjennomgang av selskapets tjenesteproduksjon viser også en høy aktivitet innenfor de respektive arbeidsområdene, med høyt deltakernivå på aktiviteter.

Revisjonen finner for øvrig valg av selskapsform som en god prosess, og anser selskapsformen som hensiktsmessig sett hen til formålet med selskapet og de aktiviteter og tjenester Agder Arbeidsmiljø IKS leverer.

Eierstyringen ved den enkelte eier(fylkes)kommunen tolker revisjonen som todelt, hvor enkelte av momentene kan forbedres slik at kommunen oppnår en bedre styring og kontroll. Oppfølgingen av Agder Arbeidsmiljø IKS gjennom eierskapsmeldinger og styringsdokumenter finner revisjonen noe mangelfull, da ingen av eier(fylkes)kommunene har utarbeidet noe klare forventninger, oppfølgingsrutiner eller strategier om hva de ønsker med selskapet utover definisjonene ved etablering. Det bør etter revisjonens vurdering tydeliggjøres hvilke forventninger og strategier for eierstyring som foreligger mellom den enkelte kommune og selskapet. Revisjonen finner de tre eierskapsmeldingene for øvrig som konkrete og tydelige i forhold til generell eierstyring.

Ved at representantskapet består av rådmenn fra alle tre eierkommunene, gis det gode forutsetninger for en tettere oppfølging og forsterket styringslinje mellom den enkelte (fylkes)kommune og selskapet.

Det bemerkes av revisjonen at eierkommunene har en varierende praksis knyttet til rapportering, og mener det foreligger et forbedringspotensiale knyttet til eiernes oppfølging av sitt eierskap. Etter gjennomgang finner revisjonen *ingen* politiske behandlinger i Froland kommune knyttet til selskapet for de siste 3 årene. Arendal kommune har på sin side ingen behandlinger knyttet til selskapet i hverken bystyret eller formannskapet, men kommunens arbeidsmiljøutvalg har årlig behandlet selskapets årsrapport. Aust-Agder fylkeskommune har for øvrig behandlet både årsmelding og regnskap i tilsvarende periode, noe revisjonen anser som positivt.

Revisjonen finner videre samarbeidsmøtene mellom selskapet og eierkommunene som et positivt bidrag på kommunikasjon mellom aktørene. Samarbeidsmøtene utgjør en faglig møteplass mellom selskapet og aktuelle personer i (fylkes)kommunen, og representerer derfor ikke eiermøter i henhold til KS sine anbefalinger. Kommunene og fylkeskommunen

bør derfor vurdere å etablere eiermøter, for å ivareta en god eierstyring og ivaretagelse av eierinteressene i selskapet.

På bakgrunn av de funn som fremgår av selskapskontrollen, har revisjonen følgende anbefalinger til Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune:

- Det anbefales at det tydeliggjøres hvilke forventninger og strategier for eierstyring som foreligger hos den enkelte eierkommune overfor Agder Arbeidsmiljø IKS
- Eier(fylkes)kommunene bør formalisere og strukturere rapporteringsrutiner mellom selskapet og den enkelte eier, for å tydeliggjøre den formelle dialogen mellom selskapet og bystyret som ansvarlig eierorgan

5.1 Rådmannens kommentar

Rådmannen er tillagt det utøvende arbeidsgiveransvaret i Arendal kommune.

På denne bakgrunn er det rådmannen personlig som er eierrepresentant for kommunen i Agder Arbeidsmiljø sitt representantskap. Pt er det rådmannen personlig som er leder for Representantskapet.

Videre er kommunen tungt representert i styret for Agder Arbeidsmiljø IKS, med personer som inngår i rådmannens utvidede ledergruppe.

Ut over dette er det slik at Daglig leder for Agder Arbeidsmiljø møter fast på møtene i kommunens Arbeidsmiljøutvalg.

Etter rådmannens vurdering er det således ikke behov for særskilt møter mellom kommunen som eier og styreleder og daglig leder i selskapet slik rapporten anbefaler.

For øvrig har rådmannen ingen merknader til den framlagte rapport eller dens konklusjoner og anbefalinger.

Harald Danielsen

Rådmann

6. Litteratur

Jacobsen (2014) *Interkommunale samarbeid i Norge. Former, funksjoner og effekter*. Bergen: Fagbokforlaget

LOV 1992-09-25-107 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven)

LOV 1997-06-13-44 Lov om aksjeselskaper (Aksjeloven)

LOV 1999-01-29-6 Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)

LOV-2005-06-17-62 Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Arbeidsmiljøloven)

FOR-1996-12-06-1127 Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)

FOR-2004-06-15-906 Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

Norsk by- og regionforskning (NIBR) Rapport 2015:1. *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap*

Kommunesektorens organisasjon (KS). *Anbefalinger og eierstyring, selskapsledelse og kontrollsak*

NKRF. Praktisk veileder. *Selskapskontroll – Fra A til Å*

Eierskapsmelding 2016 – Arendal kommune, hovedmelding. Vedtatt i bystyret 16.03.2017, sak 31/17

Eierskapsmelding 2016 – Aust-Agder fylkeskommune. Vedtatt i fylkestinget 12.12.2017, sak 81/17

Agder Arbeidsmiljø IKS – Årsrapport 2016 til styret og representantskap. 10.03.2017

Agder Arbeidsmiljø IKS sine hjemmesider. <http://www.agderarbeidsmiljo.com>

Brønnøysundregistrene. Nøkkelopplysninger fra Enhetsregisteret – Agder Arbeidsmiljø IKS

7. Vedlegg

Agder Arbeidsmiljø IKS

Rykeneveien 85, 4824 Bjorbekk
www.agderarbeidsmiljo.com

SELSKAPSAVTALE

§ 1 SELSKAPETS NAVN

Selskapets navn er Agder Arbeidsmiljø IKS.

§ 2 SELSKAPSFORM OG EIERE

Agder Arbeidsmiljø er et interkommunalt selskap. Kommunene Arendal og Froland samt Aust-Agder fylkeskommune er deltakere i selskapet. Arendal kommune eier 50%, Froland kommune 10% og Aust-Agder fylkeskommune 40%.

§ 3 HOVEDKONTOR

Selskapet har sitt hovedkontor i Arendal kommune.

§ 4 FORMÅL OG SAMARBEID MED ANDRE

Selskapet har som formål:

- å yte fullverdige tjenester innenfor helse, miljø og sikkerhetsarbeid i eierorganisasjonene og til andre
- gjennom veiledning, oppfølging og tilrettelegging sikre at eiernes plikter etter lov og avtaler innenfor HMS følges opp og gjennomføres
- å bistå alle ledd og nivåer i eierorganisasjonene i konkrete HMS-saker, og bistå enhver leder slik at lederens ansvar for HMS innen sitt område klargjøres og tilrettelegges.

Selskapet kan samarbeide med andre i den utstrekning slikt samarbeid faller innenfor selskapets formål.

§ 5 INNSKUDDSPLIKT

Deltakerne skal skyte inn et beløp i selskapet som til sammen dekker selskapets forpliktelser og sikrer selskapets drift. Innskuddets størrelse og fordeling mellom deltakerne fastsettes hvert år etter forslag fra styret og behandles av representantskapet innen utgangen av oktober måned. Selskapets budsjett er ikke endelig før eiernes budsjetter er behandlet i tråd med kommunelovens bestemmelser.

§ 6 REPRESENTANTSKAPET

Representantskapet er selskapets øverste myndighet. Representantskapet behandler årsbudsjett, økonomiplan og regnskap, jfr. selskapsavtalen §§ 12 og 13.

Som del av årsbudsjett behandler representantskapet bemanningsplan, herunder opprettelse av nye stillinger.

Med unntak av de ansattes styremedlem, velger representantskapet selskapets styre, styreleder og nestleder.

Styreleder kan ikke representere samme deltaker som representantskapets leder.

§ 7 REPRESENTANTSKAPET – VALG, FUNKSJONSTID OG FORRETNINGSORDEN

Representantskapet skal ha ett medlem med personlig varamedlem fra hver av deltakerne.

Rådmennene i kommunene/ fylkeskommunen er de respektive deltakeres medlem i representantskapet.

Representantskapet velger selv sin leder og nestleder.

Representantskapets medlemmer velges for 4 år, og følger den kommunale valgperioden.

En deltaker kan når som helst i valgperioden foreta nyvalg av sitt (sine) representantskapsmedlem(er) og/eller varamedlem for den gjenværende del av valgperioden.

Representantskapets leder innkaller til møte i representantskapet i samsvar med IKS-lovens § 8.

Saksbehandlingen følger reglene i IKS-lovens § 9 med de unntak som følger av selskapsavtalen.

Det føres protokoll fra representantskapets møter.

Protokollen legges frem for fylkestinget, Arendal bystyre og Froland kommune-styre som melding.

§ 8 STYRET – VALG, FUNKSJONSTID OG FORRETNINGSORDEN

Agder Arbeidsmiljø skal ha et styre på 7 medlemmer med personlige varamedlemmer.

Arendal kommune skal ha 3 styremedlemmer, Aust-Agder fylkeskommune skal ha 2 styremedlemmer og Froland kommune skal ha 1 styremedlemm.

De ansatte skal ha ett medlem m/ varamedlem som velges av og blant de ansatte i selskapet. Daglig leder eller dennes stedfortreder kan ikke representere de ansatte i styret.

Med unntak for ansattes representant, velges styremedlemmene for 2 år. Styremedlemmer kan gjenvelges.

Representantskapet kan når som helst fjerne et styremedlem som det selv har valgt – herunder leder og nestleder.

Innkalling og saksbehandling i styret følger IKS-lovens §§ 11 og 12.

§ 9 STYRETS OPPGAVER

Styret skal påse at selskapet drives i tråd med selskapets formål, selskapsavtalen, representantskapets vedtak og innenfor vedtatte budsjetter. Styret har ansvar for at selskapet er organisert slik at virksomheten drives mest mulig kostnadseffektivt.

Styret skal sørge for regnskapsføring og sikre at formuesforvaltningen er undergitt betryggende kontroll.

Styret fører tilsyn med daglig leder, og har instruksjonsmyndighet overfor denne. Styret ansetter daglig leder og fastsetter dennes lønn.

De ansattes representant i styret kan ikke delta ved behandling av saker som gjelder arbeidsgivers forberedelse til forhandlinger med arbeidstakerne, arbeidskonflikter, rettsvister med arbeidstakerorganisasjoner eller oppsigelse av tariffavtaler.

§ 10 SELSKAPETS DAGLIGE LEDELSE

Selskapet skal ha en daglig leder som ansettes av styret.

Daglig leder forestår ledelsen av selskapets daglige drift og har ansvar for at de pålegg og retningslinjer som gis av styret følges opp.

Daglig leder rapporterer til styret.

Daglig leder er sekretær for styret og representantskapet hvis disse ikke bestemmer noe annet.

Daglig leder forestår den daglige personalforvaltning etter styrets nærmere retningslinjer.

Saker av uvanlig art eller av stor betydning for selskapet inngår ikke i den daglige ledelse, jfr. her IKS-lovens § 14. 3.ledd.

§ 11 REGNSKAPSFØRING OG REVISJON

Selskapets regnskaper føres etter de til enhver tid gjeldende kommunale regnskapsprinsipper.

Representantskapet velger regnskapsfører og revisjon.

§ 12 BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

Representantskapet skal en gang i året behandle og vedta økonomiplan, jfr. IKS-loven § 20.

Selskapets årsbudsjett vedtas av representantskapet i tråd med § 2, jf. § 5 i "Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper" av 17/12-99.

§ 13 ÅRSREGNSKAP – ÅRSBERETNING

Årsregnskap og årsberetning skal følge § 5 i forskrifter nevnt i selskapsavtalens § 12.

§ 14 ANSVAR FOR GJELD

Selskapet kan ikke oppta lån eller stille garantier for andres gjeld. Eierne hefter for selskapets samlede forpliktelser i forhold til den eierandel som følger av § 2 i selskapsavtalen.

§ 15 UTVIDELSE AV SELSKAPET

Selskapet kan bare utvides ved enstemmig anbefaling fra representantskapet og deretter med tilslutning fra eierne ved kommunestyret, bystyret og fylkestinget.

Representantskapet avgjør de nærmere vilkår for utvidelse, herunder hvilke engangskostnader som skal fastsettes for å tre inn.

§ 16 SELSKAPETS REPRESENTASJON

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma.

Styret kan beslutte at styremedlem eller daglig leder kan tegne selskapets firma.

Daglig leder representerer selskapet utad innenfor sitt myndighetsområde, se selskapsavtalens § 10.

§ 17 ENDRING AV SELSKAPSAVTALEN

Endringer i selskapsavtalen skjer i tråd med IKS-lovens § 4, 2.ledd.

Endringer som foretas av representantskapet krever enstemmighet.

§ 18 OPPLØSING AV SELSKAPET

Beslutning om oppløsning treffes av kommunestyret, bystyret og fylkestinget.

Ved oppløsning forholdes for øvrig som bestemt i IKS-lovens § 32 og følgende.

§ 19 ANDRE BESTEMMELSER

Når det i selskapsavtalen vises til IKS-loven menes her "Lov om interkommunale selskaper av 29/1-1999."

Såfremt selskapsavtalen ikke bestemmer annerledes, skal de normalordninger som angitt i IKS-loven m/ tilhørende forskrifter legges til grunn.

Avlønning av ansatte følger det kommunale lønnsregulativ.

De ansattes pensjonsrettigheter skal sikres gjennom felles kommunal pensjonsordning.

Selskapet skal registreres i Foretaksregisteret.

Vedtatt i Arendal bystyre 21/05
 Aust-Agder fylkesting sak 65/04
 Froland kommunestyre sak 17/05